

TNO Kwaliteit van Leven

TNO-rapport

031.13337

Effectmeting Jalan Jalan Onderzoeksrapport

Arbeid

Polarisavenue 151
Postbus 718
2130 AS Hoofddorp

www.tno.nl/arbeid

T 023 554 93 93
F 023 554 93 94

Oprichtgever	Kunstenars&CO
Datum	13 november 2008
Auteur	Peter Brouwer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor Onderzoeks- opdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen partijen gesloten overeenkomst. Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

© 2008 TNO

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
2	Onderzoeksaanpak	4
2.1	Inleiding.....	4
2.2	Visie TNO op maatschappelijk rendement.....	4
2.3	Onderzoeksaanpak effectmeting Jalan Jalan.....	5
2.4	Dataverzameling en respons	6
3	Onderzoeksresultaten	8
3.1	Inleiding.....	8
3.2	Kennismaking met en deelname aan Jalan Jalan	8
3.3	De effecten van Jalan Jalan.....	9
3.3.1	Kinderen	9
3.3.2	Bezoekers.....	10
3.3.3	Nieuwe (interetnische) contacten.....	10
3.4	Toekomstige activiteiten.....	11
4	Conclusie.....	13
A	Vragenlijsten	14

1 Inleiding

KunstWerkt in de Indische Buurt is een *community art project* waarin buurtbewoners in een reeks van creatieve activiteiten, waaronder workshops, samen werken aan de voorbereiding van het Jalan Jalan Festival. Het project is gelanceerd tijdens het lente-feest. Tijdens het zomerfeest zijn de eerste resultaten van de workshops gepresenteerd. Het sluitstuk, het Jalan Jalan Festival zelf, heeft op 13 september 2008 plaatsgevonden.

Een belangrijk doel van het project is het stimuleren van ontmoeting, uitwisseling en samenwerking tussen (cultureel diverse) buurtbewoners met behulp van kunst. Kunstenaars&CO wil graag weten wat de meerwaarde van kunst en de betrokkenheid van kunstenaars in dit soort projecten is. Er is daarom behoefte aan een effectmeting zodat een gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de effectiviteit van de artistieke interventie op het stimuleren van interetnische contacten.

Rondom community art projecten bestaat nog geen sterke traditie van het uitvoeren van effectmetingen. Kunstenaars&CO wil hier nu en in de toekomst wel meer aandacht aan besteden en heeft TNO opdracht gegeven om een effectmeting uit te voeren voor het project KunstWerkt in de Indische Buurt¹. De centrale onderzoeksvraag hierbij is:

Zijn er, door middel van kunstactiviteiten, meer interetnische ontmoetingen gerealiseerd tussen buurtbewoners die elkaar voorheen niet of nauwelijks ontmoetten?

Leewijzer

Dit onderzoeksrapport bevat de resultaten en onderzoeksverantwoording van de effectmeting, die door TNO is uitgevoerd. Hoofdstuk 2 gaat kort in op het doen van onderzoek naar maatschappelijk rendement en geeft een verantwoording van de aanpak, die in dit onderzoek is gehanteerd. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten van de effectmeting en geeft antwoord op de onderzoeksvraag. Hoofdstuk 4 besluit met de belangrijkste conclusies. De in het onderzoek gehanteerde vragenlijsten zijn in de bijlage opgenomen.

---

¹ In het vervolg van dit rapport spreken we over Jalan Jalan.

2 Onderzoeksaanpak

2.1 Inleiding

TNO doet veel onderzoek naar maatschappelijk rendement, in het bijzonder van verschillende aanpakken om de (maatschappelijke) participatie van mensen te bevorderen. Onze visie op maatschappelijk rendement en het onderzoek hiernaar geven we kort weer in paragraaf 2.2. Paragraaf 2.3 gaat in op de onderzoeksaanpak, die we voor de effectmeting van Jalan Jalan hebben gekozen. Paragraaf 2.4 laat ten slotte zien wat de respons op het onderzoek was.

2.2 Visie TNO op maatschappelijk rendement

De vraag naar inzicht in maatschappelijk rendement komt steeds vaker naar voren. In onze visie gaat maatschappelijk rendement om meer dan kosten en financiële opbrengsten. Juist de niet-financiële effecten spelen een cruciale rol bij het onderzoek naar maatschappelijk rendement. Hiertoe stellen wij altijd eerst vast welke personen en partijen effecten ondervinden. Vervolgens bepalen we hoe deze effecten geoperationaliseerd kunnen worden. Dan kunnen we de gegevens verzamelen waarmee we kwantitatieve analyses kunnen uitvoeren.

In het onderzoek voor Kunstenaars&CO hebben we ons gericht op het verkrijgen van zicht op de effecten die ondervonden worden door de deelnemers aan de activiteiten van Jalan Jalan en de bezoekers van het festival. Het belangrijkste effect dat beoogd werd met het project was het ontstaan van nieuwe (interetnische) contacten. Ons onderzoek geeft een antwoord op de vraag in hoeverre deze effecten bereikt zijn. Bovendien geven de onderzoeksresultaten een indicatie van het belang van de activiteiten van Jalan Jalan bij het bereiken van de resultaten.

Random community art projecten bestaat nog geen sterke traditie van het uitvoeren van onderzoek naar maatschappelijk rendement. Kunstenaars&CO wil hier nu en in de toekomst wel meer aandacht aan besteden. Het huidige onderzoek betrof een effectmeting op basis van een retrospectieve meting. Om nog hardere uitspraken te doen over het bereiken van effecten en de rol van kunstactiviteiten hierin kan in volgend onderzoek een uitgebreidere onderzoeksaanpak gekozen worden, waarbij met een voor- en een nameting en een controlegroep wordt gewerkt.

In de toekomst kan, behalve een uitgebreidere effectmeting, ook de stap naar maatschappelijk rendement gemaakt worden. Hiervoor worden de gerealiseerde effecten afgezet tegen de investeringen die gedaan zijn. De crux van het verkrijgen van inzicht in maatschappelijk rendement blijft echter de operationalisering van effecten. Hierbinnen zijn in de praktijk verschillende accenten aan te brengen. Dit kan betekenen het uitdrukken van effecten in financiële termen, maar ook het meten van effecten op andere schalen.

Als naar het rendement gekeken wordt, is het wenselijk om effecten zo veel mogelijk in geld uit te drukken. De SROI-methode (Social Return on Investment), legt bijvoorbeeld een sterke nadruk op het moneteriseren van effecten, zodat de opbrengsten direct tegen de investeringen afgezet kunnen worden en in één percentage uitgedrukt kunnen worden. Belangrijk hierbij echter is het realisme en de acceptatie van de aannamen die

noodzakelijk zijn om effecten in geld uit te drukken. Wat is bijvoorbeeld de financiële waarde van een toename van iemands zelfvertrouwen? Wanneer effecten niet goed in geld uit te drukken zijn, worden deze in rendementsberekeningen ook wel als pro memorie post opgenomen. Hierdoor verdwijnen deze effecten mogelijk naar de achtergrond, terwijl dit juist relevante effecten zijn als het gaat om maatschappelijk rendement.

TNO zet zich in voor de ontwikkeling van methoden en instrumenten om ook niet-financiële effecten op een goede manier inzichtelijk en meetbaar te maken. Alleen op deze manier wordt recht gedaan aan de verschillende effecten van een project of activiteit.

2.3 Onderzoeks aanpak effectmeting Jalan Jalan

Het onderzoek in het kader van Jalan Jalan had niet als doel het vaststellen van maatschappelijk rendement, maar is een *effectmeting*. Dit betekent dat de kosten van Jalan Jalan niet in het onderzoek zijn meegenomen en dat we ons hebben geconcentreerd op het verkrijgen van inzicht in de gerealiseerde effecten. Het belangrijkste hierbij is de realisatie van interetnische ontmoetingen tussen buurtbewoners, die elkaar voorheen nog niet kenden.

Voor het doen van gefundeerde uitspraken over de daadwerkelijke toename van interetnische ontmoeting, *als gevolg van* de uitgevoerde kunstactiviteiten, is een gedegen onderzoeks aanpak nodig. In een dergelijke onderzoeks aanpak worden een voor- en nameting uitgevoerd en wordt een vergelijking gemaakt met een controlegroep, waarbij geen of andere activiteiten worden uitgevoerd (al dan niet kunstgerelateerd). Het beschikbare budget voor de effectmeting was echter niet toereikend voor een zodanig uitgebreid onderzoeksdesign. Er is daarom gekozen voor een meer pragmatische aanpak.

Retrospectieve meting en enquête bezoekers

Bij de uitvoering van het onderzoek onderscheiden we twee onderzoeksgroepen:

1. actieve deelnemers aan de activiteiten van Jalan Jalan;
2. bezoekers tijdens het Jalan Jalan Festival op 13 september.

In het onderzoek hebben we een retrospectieve meting uitgevoerd onder deelnemers aan de activiteiten van Jalan Jalan en een enquête onder bezoekers van het festival. Bij de retrospectieve meting wordt met behulp van schriftelijke vragenlijsten gevraagd naar hoe mensen bij Jalan Jalan betrokken zijn geraakt, naar hun mening over Jalan Jalan en de effecten die de mensen *zelf* relateren aan de activiteiten van Jalan Jalan.

Voor de effectmeting heeft TNO vragenlijsten ontwikkeld, waarin de drie kernelementen in de doelstelling van het project ‘KunstWerkt in de Indische Buurt’, expliciet terugkomen²:

- nieuwe contacten tussen buurtgenoten;
- interetniciteit van de contacten;
- de rol van de kunstactiviteiten bij het ontstaan van de contacten.

Omdat vooral veel kinderen actief hebben deelgenomen, is er een aparte vragenlijst voor kinderen gemaakt. Deze vragenlijst is zo veel mogelijk gelijk aan de vragenlijst voor volwassenen, maar gebruikt waar nodig iets eenvoudiger formuleringen, afge-

² Zie ook het projectplan ‘KunstWerkt in de Indische Buurt’, 24 januari 2008.

stemd op kinderen. Ook wordt niet expliciet ingegaan op verschillen in culturele achtergrond, omdat we ervan uit zijn gegaan dat dit voor kinderen geen bekend concept is.

2.4 Dataverzameling en respons

De dataverzameling met de vragenlijsten is uitgevoerd door studenten van de Hogeschool van Amsterdam (opleiding Cultureel Maatschappelijke Vorming). Zij zijn hiervoor geïnstrueerd door Kunstenaars&CO en TNO. De actieve deelnemers en de schoolkinderen zijn speciaal benaderd. De bezoekers zijn tijdens het festival door de studenten aangesproken.

De vragenlijst voor actieve deelnemers is ingevuld door 134 kinderen:

- 3 deelnemers van de kindertheaterworkshop;
- 59 van de Flevoparkschool;
- 38 van de J.P. Coenschool;
- 34 van de Evenaar.

Er zijn geen vragenlijsten ingevuld door actieve volwassen deelnemers (aan workshops of taalcursus). De reden hiervoor is dat er relatief weinig volwassenen hebben deelgenomen aan de workshops. Degenen die wel deel hebben genomen vormden bovendien geen vaste groep, die regelmatig bij elkaar kwam. De deelnemers aan de taalcursus hebben wel structureel aan de activiteiten van Jalan Jalan deelgenomen. Met het oog op de beheersing van de Nederlandse taal, was het invullen van een schriftelijke vragenlijst voor deze groep echter niet realiseerbaar.

Op 13 september zelf zijn 91 bezoekers tijdens het Jalan Jalan Festival geïnterviewd.

Persoonskenmerken

De gemiddelde leeftijd van de deelnemende kinderen, die de vragenlijst hebben ingevuld, is 10 jaar. De kinderen wonen gemiddeld 8 jaar in de Indische Buurt. Jongens en meisjes zijn ongeveer gelijk vertegenwoordigd. Het merendeel is geboren in Nederland. Het grootste deel van de kinderen die niet in Nederland zijn geboren, zijn in Marokko geboren.

De gemiddelde leeftijd van de geënquêteerde bezoekers is 41 jaar. Zij wonen gemiddeld 15 jaar in de Indische Buurt. Mannen en vrouwen zijn ongeveer gelijk vertegenwoordigd onder de geënquêteerde bezoekers. Iets meer dan de helft is geboren in Nederland. De bezoekers die niet in Nederland zijn geboren wonen gemiddeld al 20 jaar in Nederland. Zij zijn veelal geboren in Marokko, Suriname of Turkije. Andere geboortelanden zijn: Australië, Bosnië, Brazilië, Kroatië, Duitsland, Ecuador, Egypte, Georgië, Guinea, India, Irak, Israël, Nederlandse Antillen en Pakistan.

Tabel 1 Persoonskenmerken van respondenten

Kenmerk		Kinderen	N	Bezoekers	N
Gemiddelde leeftijd	Jaar	10 (sd 1,0) [*]	125	41 (sd 12,7)	90
Geslacht	Man	47%	133	44%	87
	Vrouw	53%		56%	
Geboorteland	Nederland	79%	132	56%	91
	Marokko	12%		10%	
	Turkije	3%		8%	
	Nederlandse Antillen	2%		1%	
	Suriname	1%		9%	
	Ergens anders	3%		17%	
	Geboorteland ouders	Nederland	7%	132	50%
	Ergens anders (één of beide)	93%		50%	
Gemiddelde woon- duur in Nederland (wanneer niet in Ne- derland geboren)	Jaar	8 (sd 2,4)	26	20 (sd 11,0)	39
Gemiddelde woon- duur in Indische Buurt	Jaar	8 (sd 3,0)	133	15 (sd 11,2)	91

^{*} sd = standaarddeviatie.

Betrouwbaarheid

De geënquêteerde bezoekers vormen, wat betreft hun persoonskenmerken, een redelijk goede afspiegeling van de bevolking in de Indische Buurt³. Er zijn naar verhouding wat meer vrouwen ondervraagd en mensen van Marokkaanse afkomst zijn ondervragenwoordig in de steekproef.

De onderzoeksresultaten worden gepresenteerd als percentages van het aantal respondenten dat een bepaald antwoord heeft gegeven. De betrouwbaarheid van dergelijke uitspraken is afhankelijk van de omvang van het aantal respondenten. Gegeven de aantallen respondenten in dit onderzoek geldt dat:

- voor de kinderen genoemde percentages met 95% zekerheid liggen binnen een bandbreedte van plus of min 8,5 procentpunten.
- voor de bezoekers genoemde percentages met 95% zekerheid liggen binnen een bandbreedte van plus of min 10,3 procentpunten.

Dit betekent bijvoorbeeld dat wanneer 50% van de kinderen in het onderzoek het ergens mee eens is, dat we met 95% zekerheid kunnen stellen dat dit voor minimaal 41,5% en maximaal 58,5% van alle kinderen in de Indische Buurt geldt.

³ Volgens cijfers van het CBS over 2007 (kerncijfers wijken en buurten).

3 Onderzoeksresultaten

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. Paragraaf 3.2 gaat eerst in op hoe mensen in aanraking zijn gekomen met Jalan Jalan en de reden waarom zij hebben meegedaan of aanwezig waren bij het festival. Paragraaf 3.3 gaat dan in op de effecten die de respondenten hebben ervaren van hun deelname aan Jalan Jalan. In deze paragraaf kijken we expliciet naar het belangrijkste beoogde effect: het ontstaan van nieuwe (interetnische) contacten tussen buurtgenoten. Paragraaf 3.4 besluit dit hoofdstuk met de ideeën van buurtbewoners (kinderen) voor toekomstige activiteiten om de onderlinge contacten te bevorderen.

3.2 Kennismaking met en deelname aan Jalan Jalan

Het overgrote merendeel van de kinderen (93%) is via school in aanraking gekomen met Jalan Jalan. Dit is logisch aangezien de respondenten de kinderen op de scholen zijn (zie paragraaf 2.4). Ook geeft 29% van de kinderen aan via een folder over Jalan Jalan gehoord te hebben.

Veel bezoekers (43%) hebben via een bekende over Jalan Jalan gehoord. Ook geven veel bezoekers aan via de school van hun kind over het festival te hebben gehoord. Ruim een kwart (26%) van de bezoekers hoorde van het festival omdat ze toevallig langskwamen op 13 september.

Tabel 2 Hoe mensen met Jalan Jalan in aanraking gekomen zijn.

Gehoord over Jalan Jalan via*	Kinderen (N=134)	Bezoekers (N=91)
Bekende	7%	43%
Folder	29%	18%
Krant	3%	2%
Internet	3%	1%
School	93%	n.v.t.**
Kwam langs	n.v.t.***	26%
Anders	5%	25%

* De respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen.

** Deze antwoordcategorie is niet voorgelegd aan de bezoekers.

*** Deze antwoordcategorie is niet voorgelegd aan de kinderen.

De reden voor zowel kinderen als bezoekers om mee te doen of aanwezig te zijn is vooral omdat het leuk/gezellig is. Een derde van de kinderen deed mee om iets te doen te hebben en een derde van de bezoekers was er om bekenden te zien. Andere mensen leren kennen is niet de belangrijkste drijfveer om mee te doen. Van de kinderen geeft nog wel 17% dit aan als reden om mee te doen, voor slechts 5% van de bezoekers was dit een reden om naar het festival te gaan.

Tabel 3 Redenen om mee te doen of naar het festival te komen.

Belangrijkste reden om mee te doen / hier naar toe te komen	Kinderen (N=134)	Bezoekers (N=88)
Om iets te doen te hebben	34%	14%
Om nieuwe dingen te leren	15%	n.v.t.*
Om bekenden te zien	n.v.t.**	34%
Om andere mensen te leren kennen	17%	5%
Anders	34%	48%

* Deze antwoordcategorie is niet voorgelegd aan de bezoekers.

** Deze antwoordcategorie is niet voorgelegd aan de kinderen.

3.3 De effecten van Jalan Jalan

3.3.1 Kinderen

Het belangrijkste effect van hun deelname aan Jalan Jalan, dat de kinderen aangeven, is dat ze hun buurt leuker zijn gaan vinden (43%). Ook geven ze aan dat ze nieuwe dingen hebben geleerd (27%), andere mensen hebben leren kennen (27%) en meer durven (17%). Gezelligheid/lol wordt ook genoemd als opbrengst. Een klein deel van de kinderen (8%) geeft echter ook aan er niks aan gehad te hebben.

Tabel 4 Effecten van deelname aan Jalan Jalan, volgens de kinderen zelf.

Wat heb je eraan gehad*	Kinderen (N=134)
Heb nieuwe dingen geleerd	27%
Heb andere mensen leren kennen	27%
Durf meer	17%
Ben mijn buurt leuker gaan vinden	43%
Anders	21%

* De kinderen konden meerdere antwoorden aankruisen.

Hoewel maar iets meer dan een kwart van de kinderen aangeeft andere mensen te hebben leren kennen door Jalan Jalan, is wel ruim driekwart (76%) van hen het (helemaal) eens met de stelling dat Jalan Jalan een leuke manier is om met andere mensen in de buurt om te gaan. Hoewel Jalan Jalan dus niet voor iedereen nieuwe contacten oplevert, levert het blijkbaar ook een positieve bijdrage aan al bestaande contacten.

Tabel 5 Mening van kinderen over Jalan Jalan als manier om met andere mensen in de buurt om te gaan.

Jalan Jalan is een leuke manier om met andere mensen in de buurt om te gaan	Kinderen (N=134)
Helemaal mee eens	40%
Mee eens	36%
Niet mee eens, niet mee oneens	14%
Mee oneens	4%
Helemaal mee oneens	6%

3.3.2 *Bezoekers*

De bezoekers zijn positief over het festival. Maar liefst 93% geeft aan het (heel) leuk te vinden. Ook vindt 90% het festival een goede manier om meer in contact te komen met mensen in de buurt, met een andere culturele achtergrond. De meeste bezoekers (70%) zouden bovendien de volgende keer zelf actief mee willen doen.

Tabel 6 Mening van bezoekers over het festival.

Mening over het festival	Bezoekers (N=91)
Heel leuk	34%
Leuk	59%
Gaat wel	6%
Niet leuk	1%

Deze effecten op de bezoekers geven aan dat Jalan Jalan duidelijk een breder bereik heeft dan de mensen die nu actief hebben deelgenomen aan activiteiten. Ook bieden de positieve reacties nadrukkelijk perspectief voor een vervolg op Jalan Jalan in de komende jaren. Zeker wanneer een substantieel deel van de bezoekers dan ook daadwerkelijk actief deelneemt aan de activiteiten.

3.3.3 *Nieuwe (interetnische) contacten*

Een belangrijke doelstelling van Jalan Jalan is het bevorderen van (interetnische) contacten in de buurt. Zoals we in paragraaf 3.1 hebben laten zien is dit niet de voornaamste reden voor mensen om deel te nemen aan Jalan Jalan: van de kinderen geeft wel 17% dit aan als reden om mee te doen, voor slechts 5% van de bezoekers was dit een reden om naar het festival te gaan (zie ook Tabel 3). Wanneer direct wordt gevraagd naar nieuwe contacten geeft 44% van de kinderen aan door Jalan Jalan nieuwe mensen in de buurt te hebben leren kennen⁴ en 35% van de bezoekers geeft aan in contact gekomen te zijn met mensen van een andere culturele achtergrond.

De kinderen hebben, als actieve deelnemer aan de activiteiten van Jalan Jalan, een uitgebreidere vragenlijst ingevuld dan de bezoekers. Aan de kinderen is bijvoorbeeld ook gevraagd hoeveel zij omgingen met mensen in de buurt, voordat ze aan Jalan Jalan meededen. Het merendeel (60%) ging al (heel) veel om met mensen in de buurt. Toch gaf ook bijna een vijfde (19%) van de kinderen aan voorheen (heel) weinig met mensen in de buurt om te gaan. Ongeveer driekwart (74%) van de kinderen zou wel meer om willen gaan met mensen in de buurt. Activiteiten die hierop gericht zijn, sluiten dus aan op hun wensen.

Tabel 7 Omgang met buurtgenoten vóór Jalan Jalan.

Hoeveel ging je om met mensen in de buurt voordat je meedeed aan Jalan Jalan?	Kinderen (N=133)
Heel veel	36%
Veel	24%
Niet veel, niet weinig	21%
Weinig	6%
Heel weinig	13%

⁴ Bij de kinderen is niet expliciet ingegaan op de eventuele interetniciteit van de contacten.

Bij het bevorderen van nieuwe (interetnische) contacten gaat het niet om eenmalig contact, maar is het vooral de bedoeling dat de contacten ook blijvend zijn. Degenen die nieuwe contacten hebben opgedaan verwachten ook dat zij vaker contact zullen hebben met de mensen die ze hebben leren kennen. Van de bezoekers verwacht tweederde vaker contact te zullen hebben de mensen die ze hebben leren kennen en eenderde denkt dat dit misschien het geval is. Van de kinderen verwacht het merendeel (69%) misschien vaker contact te zullen hebben met de nieuwe mensen die ze hebben leren kennen.

Tabel 8 Verwachting over contacten in de toekomst.

Verwacht u dat u vaker contact zult hebben met mensen die je hebt leren kennen?	Kinderen (N=62)	Bezoekers (N=35)
Ja	16%	66%
Misschien	69%	34%
Nee	15%	-

Een deel van de respondenten (40% van de kinderen, 28% van de bezoekers) zorgt er zelf voor dat ze contact blijven houden met de mensen die ze door Jalan Jalan hebben leren kennen. Een kleine meerderheid (55% van de kinderen, 56% van de bezoekers) is echter van mening dat er meer activiteiten van Jalan Jalan nodig zijn om ervoor te zorgen dat de nieuwe contacten blijven bestaan. Dit is een duidelijke indicatie dat, voor het realiseren van duurzame contacten, er een langduriger aanbod van activiteiten in de buurt gewenst is. Een vervolg op de activiteiten van Jalan Jalan ligt hierbij in ieder geval voor de hand.

Tabel 9 Wat ervoor zorgt dat contacten blijven bestaan.

Wat kan ervoor zorgen dat je om blijft gaan met de mensen die je hebt leren kennen door Jalan Jalan?	Kinderen (N=62)	Bezoekers (N=32)
Meer activiteiten van Jalan Jalan	55%	56%
Daar zorg ik zelf voor	40%	28%
Anders	5%	16%

3.4 Toekomstige activiteiten

Zoals we gezien hebben zijn deelnemers en bezoekers positief over Jalan Jalan. Zij vinden de activiteiten van Jalan Jalan leuk en Jalan Jalan draagt daadwerkelijk bij aan het ontstaan van nieuwe (interetnische) contacten tussen mensen in de buurt. Om ervoor te zorgen dat het niet bij eenmalige ontmoetingen blijft en om de duurzaamheid van contacten te bevorderen is een vervolg op de activiteiten van Jalan Jalan gewenst. Veel mensen die nu bezoeker waren, hebben bovendien belangstelling getoond om bij nieuwe activiteiten ook actief deel te nemen.

Om bij het organiseren van eventuele vervolgactiviteiten goed aan te kunnen sluiten bij de wensen van de buurtbewoners, is aan de actieve deelnemers expliciet naar hun ideeën gevraagd voor toekomstige activiteiten. Omdat van de actieve deelnemers alleen kinderen een vragenlijst hebben ingevuld, hebben we dus ook alleen zicht op de ideeën van de kinderen. Welke wensen of ideeën volwassenen in de buurt hebben, kunnen we op basis van het onderzoek niet aangeven.

Vrijwel alle kinderen, die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben ten minste iets ingevuld bij ideeën voor de toekomst. Dit geeft aan dat zij hier in ieder geval actief over na willen denken en ook ideeën hebben. Veel van de suggesties sluiten sterk aan bij de huidige activiteiten van Jalan Jalan: theater/toneel, dansen, zingen, een optocht en poppen maken. Ook wordt meer algemeen het organiseren van een feest genoemd. Sommigen merken wel op dat ze, in tegenstelling tot het huidige Jalan Jalan Festival, liever geen optocht zouden willen, maar een feest of activiteit op één plek.

Andere typen activiteiten die genoemd zijn, hebben vooral betrekking op sporten (m.n. voetballen) of gamen en op koken, samen eten, picknicken, etc. Ook in algemene zin contacten leggen of elkaar leren kennen (ongeacht op welke manier), wordt door de kinderen aangedragen.

Hun eigen rol zien de kinderen vooral in het zelf meedoen met activiteiten, die georganiseerd worden. Enkelen geven ook aan een rol te willen vervullen bij het organiseren van activiteiten of bijvoorbeeld het presenteren tijdens een activiteit.

4 Conclusie

Doelstelling

Het project KunstWerkt in de Indische Buurt had als belangrijk doel ‘het stimuleren van ontmoeting, uitwisseling en samenwerking tussen (cultureel diverse) buurtbewoners met behulp van kunst’. Om dit doel te bereiken zijn diverse activiteiten en workshops georganiseerd voor buurtbewoners, op scholen en tijdens taalcurssussen. Deze activiteiten speelden zich af rondom enkele groot opgezette evenementen in de wijk met als sluitstuk het Jalan Jalan Festival. De effecten moesten bewerkstelligd worden bij zowel de mensen die actief deelnamen aan de activiteiten als de bezoekers van het festival.

Resultaten

Deelnemers en bezoekers zijn enthousiast over Jalan Jalan. Een ruime meerderheid vindt Jalan Jalan een leuke manier om mensen in de buurt te leren kennen en met hen om te gaan. Andere mensen leren kennen is weliswaar niet de belangrijkste drijfveer van mensen om mee te doen met de activiteiten of naar het festival te komen. Toch geeft ongeveer 40% van de respondenten aan door Jalan Jalan nieuwe mensen in de buurt te hebben leren kennen. Ruim een derde van de bezoekers is tijdens het festival daadwerkelijk in contact gekomen met mensen van een andere culturele achtergrond. Een belangrijk effect van hun deelname aan Jalan Jalan, dat kinderen bovendien aangeven, is dat ze hun buurt leuker zijn gaan vinden.

Bij het bevorderen van nieuwe (interetnische) contacten gaat het niet om eenmalig contact, maar is het vooral de bedoeling dat de contacten ook blijvend zijn. Degenen die nieuwe contacten hebben opgedaan verwachten ook dat zij vaker contact zullen hebben met de mensen die ze hebben leren kennen. Uit het onderzoek blijkt wel dat, voor het realiseren van duurzame contacten, er een langduriger aanbod van activiteiten in de buurt gewenst is. Een vervolg op de activiteiten van Jalan Jalan ligt hierbij voor de hand.

De toekomst

Bij het organiseren van eventuele vervolgactiviteiten kan nog meer aangesloten worden bij de wensen van de buurtbewoners, die zelf allerlei ideeën hebben. Veel mensen die nu bezoeker waren, hebben bovendien belangstelling getoond om bij nieuwe activiteiten ook zelf actief deel te nemen.

Ook van deze vervolgactiviteiten is het goed om de effecten te onderzoeken. Om nog hardere uitspraken te doen over het bereiken van effecten en de rol van kunstactiviteiten hierin kan in volgend onderzoek een uitgebreidere onderzoeksaanpak gekozen worden, waarbij met een voor- en een nameting en een controlegroep wordt gewerkt. In de toekomst kan, behalve een uitgebreidere effectmeting, ook de stap naar maatschappelijk rendement gemaakt worden. Hiervoor worden de gerealiseerde effecten afgezet tegen de investeringen die gedaan zijn.

A Vragenlijsten

Deze bijlage bevat de vragenlijsten, die in het onderzoek gebruikt zijn. Het betreft achtereenvolgens:

- De vragenlijst voor kinderen die actief hebben deelgenomen aan de activiteiten van Jalan Jalan.
- De vragenlijst voor bezoekers van het Jalan Jalan Festival op 13 september 2008.

De vragenlijst voor de volwassen deelnemers aan de activiteiten hebben we niet opgenomen, omdat deze uiteindelijk niet is ingevuld door de doelgroep.

Vragenlijst Jalan Jalan

Deelnemers (kinderen)

Hoi,

Je doet mee met Jalan Jalan.

We willen graag weten wat je ervan vindt.

Daarom willen we je wat vragen stellen.

B. Activiteiten Jalan Jalan

De volgende vragen gaan over de activiteiten van Jalan Jalan.

Als je meerdere antwoorden kunt aankruisen, staat dit bij de vraag. Kruis anders het antwoord aan dat het meest bij jou past.

1. Hoe heb je gehoord over Jalan Jalan?
Je kunt **meer dan 1** antwoord aankruisen.
  - Van een bekende (familie, vrienden, burens)
  - Door een folder of poster
  - Uit de krant
  - Via Internet
  - Via school
  - Anders, namelijk .....

2. Wat was voor jou de **belangrijkste** reden om mee te doen?
Je mag maar **1 antwoord** kiezen.
  - Om iets te doen te hebben
  - Om er wat van te leren (bijvoorbeeld dansen, zingen, theater maken)
  - Om andere mensen te leren kennen
  - Anders, namelijk .....

3. Hoe vaak heb je meegedaan?
  - 1 keer
  - 2 tot 5 keer
  - Meer dan 5 keer

4. Wat heb je eraan gehad?
Je kunt **meer dan 1** antwoord aankruisen.
  - Ik heb nieuwe dingen geleerd (bijvoorbeeld dansen, zingen, theater maken)
  - Ik heb andere mensen leren kennen
  - Ik durf meer
  - Ik ben mijn buurt leuker gaan vinden
  - Anders, namelijk .....

C. Mensen in de buurt

Nu volgen enkele vragen over je buurt en de mensen in de buurt.

1. Hoeveel ging je om met mensen in je buurt, voordat je meedeed met Jalan Jalan?
 Heel veel
 Veel
 Niet veel, niet weinig
 Weinig
 Heel weinig

2. Zou je meer om willen gaan met mensen in je buurt?
 Ja
 Nee

3. Heb je, door Jalan Jalan, nieuwe mensen leren kennen in je buurt?
 Ja
 Nee (**ga door naar blok D en sla vraag 4 en 5 over**)

4. Denk je dat je vaker om zal gaan met de nieuwe mensen die je hebt leren kennen door Jalan Jalan?
 Ja
 Misschien
 Nee

5. Wat kan ervoor zorgen dat je om blijft gaan met de mensen die je hebt leren kennen door Jalan Jalan?
 Meer activiteiten van Jalan Jalan
 Daar zorg ik zelf voor
 Anders, namelijk
.....

D. Tot slot

Als laatste zijn wij benieuwd wat je van Jalan Jalan vindt.

Ook zijn we benieuwd of je zelf nog ideeën hebt om de mensen in de buurt meer met elkaar om te laten gaan.

1. Jalan Jalan is een leuke manier om met andere mensen in de buurt om te gaan. Helemaal mee eens
 Wat vind jij hiervan? Mee eens
 Niet mee eens, niet mee oneens
 Mee oneens
 Helemaal mee oneens
2. A. Als je zelf iets mocht verzinnen, wat zou jij .....
 dan doen om de mensen in jouw buurt meer .....
 met elkaar om te laten gaan? .....
 .....
 .....
 .....
- B. Wat zou je zelf leuk vinden om hierbij te .....
 doen? .....
 .....
 .....

Dit is het einde van de vragenlijst.

Bedankt voor het invullen!

Vragenlijst Jalan Jalan

Bezoekers

C. Contact met buurtgenoten

Het motto van het festival is 'ontmoet je buur met spel en cultuur'.

Het doel is onder andere om mensen in de buurt meer contacten met elkaar te laten krijgen.

1. Bent u vandaag in contact gekomen met mensen uit uw buurt **met een andere culturele achtergrond**, die u nog niet kende?
 Ja
 Nee (**ga naar vraag 4**)

2. Verwacht u dat u vaker contact zult hebben met de mensen die u vandaag hebt leren kennen?
 Ja
 Misschien
 Nee

3. Wat kan ervoor zorgen dat u contact blijft houden met de mensen die u vandaag hebt leren kennen?
 Een vervolg van de activiteiten van Jalan Jalan
 Door hier zelf voor te zorgen
 Anders, namelijk .....

4. Is dit festival **volgens u** een goede manier om mensen in de buurt, met verschillende culturele achtergronden, met elkaar in contact te laten komen.
 Ja
 Nee

5. Zou u de volgende keer ook **zelf actief** mee willen doen?
 Ja
 Nee
(Toelichting: op het festival zelf of in de voorbereiding, workshops, etc.)

D. Achtergrondgegevens (aan respondent vragen)

Mag ik u tot slot nog een aantal vragen over uzelf stellen?

1. Wat is uw leeftijd? ..... jaar

2. In welk land bent u geboren?
  - Nederland (**ga door naar vraag 4**)
  - Suriname
  - Nederlandse Antillen
  - Turkije
  - Marokko
  - Ergens anders, namelijk
.....

3. Hoe lang woont u al in Nederland? ..... jaar

4. In welk land zijn uw ouders geboren?
  - Allebei mijn ouders zijn in Nederland geboren
  - Mijn vader en/of moeder zijn buiten Nederland geboren

5. Hoe lang woont u al in de Indische Buurt? ..... jaar

**Dit waren mijn vragen.
Bedankt voor uw medewerking
en nog veel plezier vandaag!**